

Remissvar

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

SOU 2020:47 Hållbar Socialtjänst – En ny socialtjänstlag

Diarienummer S2020/06592

Stiftelsen Allmänna Barnhusets generella synpunkter på utredningen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset önskar en högre ambitionsnivå för en ny socialtjänstlagstiftning vad gäller socialt utsatta barn

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att ambitionsnivån behöver höjas vad gäller samhällets insatser till skydd och stöd för socialt utsatta barn, vilket förutsätter öppenhet för åtgärder som på kort sikt kan innebära en större ekonomisk investering som kan förebygga och minska framtida kostnader.

Vi beklagar att utredningen haft som utgångspunkt att inte lägga kostnadsdrivande eller ambitionshöjande förslag utan enbart att öka hållbarhet och effektivitet inom nuvarande ramar. Vi hade önskat att utredningen lagt fram mer genomgripande förslag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset saknar aktualisering av förslag som beretts i tidigare utredningar, bland annat om oberoende barnombud i Barnrättighetsutredningen (SOU 2016:19), samt förslag om vårdnadsöverflyttningar och stöd efter avslutad heldygnsvård i LVU-utredningen (SOU 2015:71). Mot bakgrund av att flera tidigare utredningars förslag ännu inte förverkligats, förutsätter Stiftelsen Allmänna Barnhuset en skyndsam beredning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar flera av utredningens förslag

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar utredningens ambition att förtydliga barnrättsperspektivet i socialtjänstlagen och att ytterligare anpassa socialtjänstlagen till FN:s konvention om barnets rättigheter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ställer sig positiv till förslagen om att tillåta samtal med barn under förhandsbedömning utan vårdnadshavares medgivande, att barnets rätt till individuellt anpassad information och respektfullt bemötande förtydligas och att barnets bästa ska beaktas i första hand med hänsyn till barnets åsikter i alla åtgärder som rör barn. Vi föreslår dock delvis andra formuleringar i lagtexten för att ytterligare skärpa barnets rätt att få information, att bli hörd och socialtjänstens ansvar för hur det sker.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker också förslaget att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning. Vi föreslår att denna förändring noggrant följs upp avseende vilka insatser som har effekt och bör spridas, för att säkra att utbudet av insatser motsvarar behoven och är tillgängligt för dem med störst behov, samt att en ökad tillgång till icke behovsprövade insatser inte medför undanträngningseffekter för behovsprövade insatser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag till lag om socialtjänstdataregister och välkomnar införandet av krav på planering och uppföljning av socialtjänstens insatser och placering av barn, samt att boendekommunens ansvar vid vistelse eller placering i annan kommun förtydligas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att fristående barnombud behövs och att socialtjänstens dokumentation om barn inte ska gallras under barnets uppväxt. Vi tillstyrker utredningens förslag att dessa två frågor ska utredas.

Förslag som Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser saknas i utredningen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att Sverige behöver en barnlag

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en barnlag som samlar och tydliggör vilket stöd och vilka insatser ett barn har rätt att få från samhället i de fall barnets rättigheter inte kan tillgodoses av vårdnadshavare.

Vi delar utredarens uppfattning att det finns ett värde i att ha en målinriktad ramlag om socialtjänstens ansvar för alla kommunens innevånare. Socialt arbete behöver kunna anpassas efter individuella och lokala förutsättningar och behov. Nuvarande socialtjänstlag och den nya lag som utredningen föreslår är båda ramlagar, men rymmer också reglering av kommunens skyldigheter att tillgodose individuella rättigheter för vissa utsatta grupper, däribland barn.

Det vore önskvärt med en kombination av separata rättighetslagar för de grupper som står i beroendeställning till andra och som kan komma att behöva stöd och hjälp av samhället när deras rättigheter inte tillgodoses – barn, funktionshindrade och äldre – med ambitionsnivån goda levnadsvillkor, samt en socialtjänstlag som reglerar det offentligas ansvar för att tillgodose dessa rättigheter.

Socialtjänstlagens nuvarande utformning ger stort utrymme för lokala anpassningar vilket kan leda till bristande jämlikhet i olika delar av landet och att utsatta gruppers behov riskerar att bortprioriteras. Alla utsatta barn i Sverige ges därmed inte samma tillgång till det skydd, stöd, och de insatser som de har rätt till. Här vill Stiftelsen Allmänna Barnhuset särskilt betona vikten av att säkerställa barnets rätt enligt barnkonventionens artiklar 2, 3, 6, och 12, vilka riskerar att inte tillgodoses om möjlighet till lokala anpassningar ges för stort utrymme.

Övriga förslag som Stiftelsen Allmänna Barnhusets anser saknas i utredningen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en översyn av formuleringar om barns rätt att höras i beslut som rör dem. Till exempel bör bisatsen "...", om barnet inte kan antas ta skada av det" strykas i utredningens förslag på ny socialtjänstlag 5 kap. 4 §, samt 25 kap. 4 §. Inget barn tar skada av att höras om det sker på barnets villkor, men ett uteblivet samtal kan orsaka omfattande skada hos det barn vars röst inte tillåts höras. Ansvar bör läggas på socialtjänsten att höra barn i beslut som rör dem genom samtal i en trygg miljö där de får beskriva sin upplevelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en uppföljning av att begreppet familjer tas bort i socialtjänstlagen och vilka konsekvenser det får i praktiken.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en starkare skrivning om samverkan vad gäller våldsutsatta barn. Det borde vara obligatoriskt för alla kommuner att ingå i barnahussamverkan, med en nationellt reglerad basnivå vad gäller verksamhetens innehåll. Kommunernas möjligheter att samverka är avgörande när det gäller insatser för ärenden som är mindre frekvent förekommande och som kräver en viss grad av specialisering eller volym för att uppnå godtagbar kvalitet. Samverkan mellan flera kommuner kan vara nödvändig för att få till stånd en effektiv samverkan med andra myndigheter, till exempel i ärenden som rör barn som upplevt eller utsatts för olika former av våld eller övergrepp eller hedersrelaterat förtryck. Brottsutsatta barns rätt till skydd, stöd, juridisk upprättelse, rehabilitering och vård kräver samordning mellan de myndigheter som har uppdrag att arbeta för respektive behov. Barnahus är den bäst utvecklade formen för sådant samarbete. Barnahussamverkan kräver avtalssamverkan mellan flera kommuner som var och en skulle vara för små för att effektivt kunna samverka med en region, ett polisdistrikt och åklagarområde. Alla Sveriges kommuner ingår inte i en barnahussamverkan och barnahusen är olika vad gäller avtal, målgruppsavgränsningar och resurser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en skärpning av kompetenskraven på socialsekreterare som handlägger ärenden för barn och unga. I 3 kap 3a § nuvarande socialtjänstlag, finns bestämmelser om behörighet för att utföra vissa uppgifter som socialsekreterare för barn och unga. Samtidigt föreslår utredningen att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. Socionomutbildningen är en grundutbildning med stor bredd. Under lång tid har det påtalats att arbetet med utredning, bedömning, beslut och insats för barn och unga i socialt utsatta situationer är ett mycket svårt och kvalificerat arbete. Inte sällan utförs det av oerfaren personal i förvaltningar med stor personalomsättning. Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att kompetenskraven behöver höjas och att det införs krav på specialistutbildning för dessa tjänster, på samma sätt som det är självklart att sjuksköterskor som specifikt arbetar med barn har vidareutbildning till barnsjuksköterskor. Detta krävs oavsett hur beslutsordningen ska se ut, eftersom inte heller beslutande förtroendevalda i socialnämnden har särskild kompetens för barn och unga.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill påpeka behovet av Allmänna råd från Socialstyrelsen för att etablera nationell jämlikhet och norm för innehållet i de överenskommelser som kommuner ska ingå med regioner om barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, enligt utredningens förslag 7 kap. 2 §. Den här formuleringen har lett till en stor variation av olika innehåll i överenskommelser om exempelvis hälso- eller läkarundersökningar, ofta påverkat av olika

regioners finansiella prioriteringar, vilket leder till den sorts brister i regional jämlikhet som Barnrättskommittén kritiserat Sverige för.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår ett tydligare barnrättsperspektiv vad gäller placerade barns samhörighet med närstående och kontakt med hemmiljön. Lagen bör reglera *barnets rättighet* till samhörighet och kontakt, vilket i de allra flesta fall är gynnsamt för utvecklingen på sikt. Dock inte alltid, i vissa fall är samhörighet och kontakt med närstående och hemmiljön kontra-produktivt för den enskildes utveckling. I sådana situationer är det olyckligt om lagen uppfattas som normativ i en riktning som inte gäller den enskilde. Dessutom tillgodoses inte alltid barns behov av samhörighet och kontakt med närstående i praktiken. Genom att lägga till *barnets rättighet* i utredningens förslag 9 kap 5 §, kan den enskildes behov, snarare än en allmän värdering, få vara det som avgör och reglerar utbytet med hemmiljön.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en ambitionshöjning vad gäller placerade barns rätt till utbildning. Vi anser att socialnämnden ska arbeta för att de får god utbildning och möjlighet till fortsatta studier, istället för nuvarande/föreslagen formulering ”verka/arbota för att de får lämplig utbildning” (20 kap. 9 § 2.) Begreppet lämplig inrymmer möjlighet till subjektiva tolkningar där det inte uttalar vem som uppfattar utbildningen lämplig. I grundskolan omfattas alla av samma skollag och vi ställer oss tveksamma till att socialnämnden ska arbeta för att barn i heldygnsvård väljer lämpligt gymnasieprogram.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en utredning av bestämmelserna om socialnämndens uppföljning av ett barns placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Det finns i praktiken en stor varians för när omprövning av barns vård är rimlig. En modell bör införas där det i vårdplanen anges tidpunkter när vården ska sammanfattas, bedömas och övervägas av nämnden. Arbetet med en långsiktig vårdstrategi bör påbörjas tidigt vid omhändertagande och senast efter tre år mynna ut i inriktning mot familjeåterförening, inriktning mot vårdnadsöverflytt eller annan långsiktigt hållbar strategi. I internationell litteratur kallas detta för ”permanency planning” och är något även Sverige bör överväga, i syfte att tillförsäkra omhändertagna barn kontinuitet, stabilitet och trygghet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att i förslaget om mer inriktning på förebyggande insatser, saknas konkreta förslag i det avseendet och därmed riskerar att inte leda till de utvecklande förändringar som utredningen efterlyser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår ett förtydligande av syftet med samarbetssamtal. Detta för att bättre kunna stötta barn som riskerar att fara illa i familjer i konfliktfyllda separationer. Det skulle kunna ge förutsättningar för att kunna arbeta tydligare och mer uttalat förebyggande, mot att barn far illa. Ett förtydligande av förslaget med samarbetsavtal föreslås inkludera att barnets bästa ska vara avgörande.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset saknar förslag om behovet av information och stöd till barn som är närstående. Det är enligt oss inte rimligt att det endast ska vara Hälso- och sjukvårdens personal som har skyldighet att uppmärksamma barn som har närstående med en allvarlig sjukdom, en funktionsnedsättning, ett missbruk eller som avlider. Det bör finnas en motsvarande bestämmelse i socialtjänstlagen som i HSL 5 kap. 7§.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets synpunkter på utredningens förslag

Vi avgränsar oss till att enbart ge synpunkter på de förslag som rör socialt utsatta barn.

Vi kommenterar inte heller de förslag som endast utgör justering av hänvisningar till eller inom den nya socialtjänstlagen.

1.2 Förslag till lag om socialtjänstdataregister

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag till lag om socialtjänstdataregister.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att regeringen utreder behovet av och nyttan med en utvidgning av de personuppgifter som får behandlas enligt lagtextförslagets 7 § till att även omfatta familjehemsföräldrars personnummer och vårdgivares organisationsnummer för de insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen, samt närstående till insats som berör våld i nära relationer.

Det saknas idag nationell statistik på var barn i samhällsvård vårdas, eller ens hur många familjehem som finns i landet. Sådana uppgifter skulle kunna göra det möjligt att följa upp likvärdighet i vård mellan olika delar av landet och inrikta tillsyn mot vårdgivare där missförhållanden uppstår oftare, eller dra lärdom från vårdgivare med särskilt positiva resultat.

Uppgifter om närstående till deltagare i insatser som berör våld i nära relationer är angelägna för framställning av statistik med de ändamål som beskrivs i utredningens förslag i 15.10.6 för exempelvis barn till deltagare i föräldragrupper eller stödgrupper med syfte att förebygga våld i familjer.

4. En ny socialtjänstlag

4.1.1 Behov av förändring

Utredningens förslag: En ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande lagen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis förslaget och anser att socialtjänstlagen bör vara en ramlag men kompletteras med speciallagar för enskilda grupper, exempelvis barn. Se vårt förslag om en barnlag i inledningen till detta remissvar.

5. Lagens tillämpningsområde

5.1.2 Innebörden av begreppet socialtjänst anges i lagen

Utredningens bedömning: För att tydliggöra vilka verksamheter som omfattas av socialtjänstlagens tillämpningsområde bör det i socialtjänstlagen införas en bestämmelse som anger vad som avses med socialtjänst.

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som anger att med socialtjänst avses i lagen:

1. verksamhet som bedrivs med stöd av denna lag,
2. verksamhet som bedrivs med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, eller
3. annan verksamhet som enligt lag eller förordning ska bedrivas av socialnämnd eller Statens institutionsstyrelse.

Som socialtjänst räknas dock inte sådan verksamhet som Statens institutionsstyrelse bedriver med stöd av skollagen (2010:800) eller förordningen (1983:28) om undervisning av barn och ungdomar som vistas vid särskilda ungdomshem. Som socialtjänst räknas inte heller tillsyn som Inspektionen för vård och omsorg utövar med stöd av denna lag.

Om det i annan lag eller förordning finns avvikande bestämmelser för sådan verksamhet som avses i andra och tredje punkterna tillämpas de bestämmelserna.

Bestämmelsen i 10 § andra stycket lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga – som föreskriver att för vårdens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i socialtjänstlagen och 11–20 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga – upphävs. Bestämmelsen i 2 § andra stycket lagen om vård av missbrukare i vissa fall – som föreskriver att för tvångsvårdens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i socialtjänstlagen, om inte annat anges i lagen om vård av missbrukare i vissa fall – upphävs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens förslag, med reservation för våra synpunkter under 4.1.1. och vårt förslag om en barnlag i inledningen till detta remissvar.

6. En mer enhetlig begreppsanvändning

6.1.1 Vilket organ ska fullgöra kommunens uppgifter?

Utredningens bedömning: Begreppsanvändningen i socialtjänstlagen ifråga om ansvarigt organ är inte stringent. Det bidrar till att lagen kan vara svår att förstå. Utredningen har övervägt om begreppet kommun eller socialnämnd skulle kunna användas i stort sett genomgående i lagen men har bedömt att det inte är lämpligt.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

6.1.2 Socialnämnden pekas ut som ansvarigt organ

Utredningens förslag: Ansvarigt organ för att fullgöra uppgifter inom socialtjänsten ändras från kommunen till socialnämnden i följande nuvarande bestämmelser:

- 5 kap. 1 b § om verkställighet av påföljden ungdomstjänst,
- 5 kap. 1 c § om medling med anledning av brott,
- 5 kap. 3 § om samarbetsamtal, avtal om vårdnad, boende och umgänge samt familjerådgivning,
- 5 kap. 12 § om budget- och skuldrådgivning,
- 6 kap. 12 § om föräldrautbildning inför adoption.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

6.2.1 Stöd, hjälp och sociala tjänster

Utredningens bedömning: Begreppsanvändningen i socialtjänstlagen bör bli mer enhetlig och begreppet insatser användas genomgående i lagen.

Utredningens förslag: Nedanstående begrepp ändras enligt följande:

- ”stöd och hjälp” ersätts av ”insatser” i nuvarande 2 kap. 1 §, 2 a kap. 1 och 2 och 4–6 §§, 5 kap. 1 § 9 och 10, 5 kap. 5 §, 5 kap. 11 §, 6 kap. 9 § och 6 kap. 15 § socialtjänstlagen,
- ”stöd- och hjälpinsatser” ersätts av ”insatser” i nuvarande 8 kap. 1 § och 2 § 2 socialtjänstlagen,
- ”social tjänst” ersätts av ”insatser” i nuvarande 3 kap. 6 § första stycket och 8 kap. 2 § 7 socialtjänstlagen,
- ”tjänst” ersätts av ”insatser” i nuvarande 8 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen,

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

6.2.2 Insatser

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 1 § femte strecksatsen socialtjänstlagen omformuleras till att ange att socialnämnden ska erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

Det införs en ny bestämmelse som upplyser om att insatserna kan ges på två sätt: efter individuell behovsprövning eller utan föregående individuell behovsprövning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens förslag.

Det finns stora fördelar med mer enhetliga begrepp. Däremot vill vi uttrycka stor tveksamhet kring förslaget att ta bort begreppet familjer i bestämmelsen, jämfört med nuvarande lagstiftning, och påtala behovet av uppföljning av vilka konsekvenser det kan medföra att begreppet familjer tas bort. Många insatser inom socialtjänsten ges till hela familjer, exempelvis KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel. I författningskommentaren skriver utredaren att detta inte avser försvåra insatser till familjer, men eftersom det inte uttryckligen står i författningsförslaget, kan det finnas en risk att lagen tolkas mer restriktivt och att familjeinriktade insatser kan försvåras. Detta behöver följas upp i socialtjänstens praktik under lagens implementering.

6.2.4 Öppna insatser

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 6 a § första stycket socialtjänstlagen – som anger att socialnämnden ansvarar för att det finns tillgång till öppna insatser för att kunna möta barns, ungas och vårdnadshavares olika behov – upphävs.

Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 6 a § andra stycket socialtjänstlagen omformuleras till att ange att socialnämnden får, även utan vårdnadshavarens samtycke, besluta om bistånd för livsföringen till barn som har fyllt 15 år om

- det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det, och
- biståndet inte avser vård i familjehem, jourhem, hem för vård eller boende eller stödboende.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

6.3 Vissa andra begrepp

Utredningens förslag: Nedanstående begrepp ändras enligt följande:

- ”verka för” ersätts av ”arbeta för” i nuvarande 3 kap. 2 §, 5 kap. 1 § 1 och 6, 5 kap. 1 a §, 5 kap. 4–7 §§, 5 kap. 11 § samt 6 kap. 7 § 2 och 3 socialtjänstlagen,
- ”sörja för” ersätts av ”ansvara för” i nuvarande 5 kap. 1 § 8, 5 kap. 1 b §, 5 kap. 1 c § och 6 kap. 1 § socialtjänstlagen,
- ”se till” ersätts av ”ansvara för” i nuvarande 3 kap. 3 a § socialtjänstlagen,
- ”människor” ersätts av ”personer” i nuvarande 2 a kap. 4 § och 5 kap. 4–8 §§ socialtjänstlagen,
- ”samarbete” ersätts av ”samverkan” i nuvarande 3 kap. 1 §, 5 kap. 1 d §, 5 kap. 8 a § och 5 kap. 9 a § socialtjänstlagen,
- ”missbruk” ersätts av ”missbruk och beroende” i nuvarande 3 kap. 7 §, 5 kap. 1 § 4 och 5, 5 kap. 9 §, 5 kap. 9 a § och 8 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Begreppet ”missbrukare” omformuleras till ”personer som har ett missbruk eller beroende” respektive ”får vård på grund av missbruk eller beroende” i nuvarande 5 kap. 9 och 9 a §§, 11 kap. 4 § och 16 kap. 10 § socialtjänstlagen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

7. Socialtjänstens mål

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning att nu gällande mål och principer i socialtjänstlagen är viktiga för styrning och inriktning av socialtjänstens verksamhet.

7.2.3 Socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor

Utredningens förslag: Socialtjänsten ska främja människornas jämlika och jämställda levnadsvillkor.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och konstaterar att detta är ett välkommet tillägg till socialtjänstlagens tidigare mål.

Det kommer att krävas systematiskt kvalitetsarbete för att möjliggöra en utveckling inom området.

7.3.4 Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv

Utredningens förslag: Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens förslag.

Grunden i förslaget är positivt men vi menar att det förslag som ligger, att socialtjänsten ska gå från att främja bland annat trygghet och levnadsvillkor, till att ha ett förebyggande perspektiv, riskerar att inte leda till någon förbättring på området. I utredningen framgår att det redan nu är socialtjänstens uppdrag att arbeta förebyggande men våra erfarenheter visar att det inte görs i tillräckligt stor utsträckning. Det är således otydligt om den förändrade lagtexten innebär högre krav på socialtjänsten eller inte.

För att det ska generera en verklig skillnad anser Stiftelsen Allmänna Barnhuset att det krävs betydligt mer, till exempel:

- Att lagtexten specificerar och formulerar vad förebyggande arbete innebär för att stödja socialnämnden att prioritera detta arbete i konkurrens med myndighetsutövning.
- Krav på långsiktighet i satsningarna.
- Att det gemensamma ansvaret för samverkan i det förebyggande arbetet förtydligas i alla berörda myndigheters lagstiftning, såsom skola, polis, hälso- och sjukvård i syfte att få till ett utvecklat samarbete med Familjecentraler, Elevhälsa och regionala avdelningar för folkhälsa.
- Att kunskapen om förebyggande arbete breddas och fördjupas. Som utredningen konstaterar saknas systematiska kunskapsöversikter över området förebyggande socialt arbete och det finns ett stort behov av forskning som utvärderar effekter av tidiga och förebyggande insatser.

7.4.3 Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig

Utredningens förslag: Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

Socialtjänsten behöver arbeta mer systematiskt och utåtriktat för att bli mer synliga för barn och unga så att dessa grupper förstår socialtjänstens uppdrag, och på eget initiativ lättare kan ta kontakt.

7.5.1 Överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner

Utredningens förslag: Regeringen bör ingå en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i syfte att stödja kommunerna att utveckla nya arbetssätt och metoder med anledning av utredningens förslag om en hållbar socialtjänst.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

8. Lagens inriktning på vissa grupper

8.3.3 Målgruppsindelningen bör tonas ned

Utredningens bedömning: Socialtjänstlagens nuvarande bestämmelser för olika målgrupper riskerar att leda till en alltmer detaljerad lagstiftning och gå ut över jämlikheten i socialtjänstens arbete. Genom att tona ned målgruppsindelningen i lagen tydliggörs vikten av helhetssyn och inriktningen på personers individuella behov och förutsättningar i stället för deras grupptillhörighet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar inte utredningens bedömning. Se vårt förslag om en barnlag i inledningen till detta remissvar.

8.3.4 Bestämmelser som omformuleras för att inriktas på insatser

Utredningens förslag: Bestämmelserna i nuvarande 5 kap. 3 § och 9–12 §§ socialtjänstlagen omformuleras och ges följande lydelse:

- Socialnämnden ska erbjuda familjerådgivning i syfte att, genom samtal, bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer. Familjerådgivningen ska erbjudas till den som begär det.
- Socialnämnden ska erbjuda samarbetsamtal i syfte att föräldrar, under sakkunnig ledning, når enighet i frågor som gäller vårdnad, boende, umgänge och frågor som gäller barnets försörjning. Socialnämnden ska även erbjuda föräldrar hjälp att träffa avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken.
- Socialnämnden ska erbjuda missbruks- och beroendevård i syfte att stödja och hjälpa den som har ett missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopingmedel eller spel om pengar att komma ifrån missbruket eller beroendet. Nämnden ska i samförstånd med den enskilde planera insatserna och noga bevaka att planen fullföljs.
- Socialnämnden ska erbjuda närståendestöd i syfte att stödja och hjälpa den som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående med funktionsnedsättning.
- Socialnämnden ska erbjuda brottsofferstöd i syfte att stödja och hjälpa den som har utsatts för brott och dennes närstående. Socialnämnden ska särskilt beakta att personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation. Detta gäller i synnerhet kvinnor som är eller har varit utsatta för mäns våld. Socialnämnden ska även särskilt beakta att personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck som syftar till att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupp heder kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation.
- Socialnämnden ska erbjuda budget- och skuldrådgivning i syfte att stödja och hjälpa den som är skuldsatt att hantera sin ekonomi och sina skulder. Socialnämnden ska erbjuda budget- och skuldrådgivning även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis förslaget. Att specificera vilka insatser socialtjänsten ska erbjuda kan öka möjligheten till likvärdig tillgång till stöd i hela landet. I vissa av de listade lagtextförslagen har dock barns behov inte tillgodosetts.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att:

- syftet med samarbetssamtal omformuleras till att gälla barnets bästa,
- även barn till personer med funktionsnedsättning ska erbjudas stöd som närstående,
- även barn med en närstående som är långvarigt sjuk, har en funktionsnedsättning, ett missbruk eller som avlider, ska erbjudas stöd som närstående,
- våldsutsatta barn särskilt ska beaktas för brottsofferstöd liksom deras familj, vilken barnet är beroende av för dess situation ska ändras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår i första hand att en ramlag om socialtjänsten kompletteras med en barnlag och i andra hand, om utredningens förslag genomförs, en uppföljning av konsekvenserna av att bestämmelser om vad socialtjänsten ska erbjuda omformuleras till att gälla insatser istället för specifika grupper. Förslaget riskerar, även om det inte är avsikten, att leda till nedprioritering av utsatta grupper, särskilt de som i lägre grad uppsöker socialtjänsten själva.

9. Samhällsplanering

9.4.5 Sociala aspekter och social miljö i kommunens planeringsarbete

Utredningen förslag: 2 kap. 3 § plan- och bygglagen kompletteras med ett krav på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter. Vidare ska översiktsplanen, enligt ett tillägg i 3 kap. 2 § plan- och bygglagen, ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Barns rätt till goda uppväxtvillkor påverkas av den kommunala miljön. Det är angeläget att kommunen tar hänsyn till sociala aspekter vid planläggning och långsiktigt utvecklingsarbete.

10. Planering av insatser

10.2.3 Kommunen ska planera sina insatser och särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser

Utredningens bedömning: Kommunens ansvar att planera sina insatser inom socialtjänsten bör inte vara begränsat till äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Utredningens förslag: Kommunen ska planera sina insatser för enskilda. Kommunen ska då särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser. I planeringen ska kommunen, vid behov, samverka med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

10.3.5 Bestämmelserna om särskilda avgifter upphävs

Utredningens förslag: Bestämmelserna om särskild avgift i nuvarande 16 kap. 6 a–e §§ socialtjänstlagen upphävs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstyrker förslaget. Vi delar i stort det särskilda yttrandet att frågan behöver utredas djupare om vilka konsekvenser en sådan förändring kan medföra för enskilda brukare och deras rättssäkerhet.

10.3.6 Tiden för rapportering av ej verkställda beslut förlängs

Utredningens bedömning: Rapporteringsskyldigheten är en viktig förutsättning för kommunens planering av insatser och för tillsynsmyndighetens möjlighet till kontroll.

Utredningens förslag: Tiden för rapportering av ej verkställda beslut, enligt nuvarande 16 kap. 6f § tredje stycket och 6h § tredje stycket socialtjänstlagen, förlängs från en gång i kvartalet till en gång var sjätte månad.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning.

För att underlätta och minska administrationen föreslår vi införandet av ett nationellt automatiskt uppföljningssystem med löpande rapportering.

11. Kvalitet inom socialtjänsten

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar utredningens ambition att förtydliga och stärka lagstiftningen rörande kvalitet i socialtjänsten. Vi vill betona kopplingen mellan kvalitet och effekt, det vill säga att kvalitet i arbetet med barn och föräldrar innebär att insatserna verkligen uppnår det de syftar till.

11.1.3 Kravet på god kvalitet omformuleras

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 3 § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att verksamhet inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker omformuleringen från *insatser till verksamhet*.

11.2.1 Rutinerna ska gälla hela verksamheten

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 3 a § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att socialnämnden ansvarar för att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet. Bestämmelsens nuvarande begränsning till verksamhet rörande barn och unga tas således bort.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag (26 kap 1 §) om att socialnämnden ansvarar för att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom hela socialtjänstens verksamhet, inte bara den del som rör barn och unga.

Utredningen påbörjar ett resonemang i 11.3.1 om att det inom socialtjänsten behövs personal med skiftande utbildning och erfarenhet, som vi tyvärr inte ser att utredaren leder vidare till någon slutsats eller förslag. Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar bedömningen att personalen behöver bli mer professionsmässigt heterogen, i synnerhet inom de kommunala förvaltningar där en stor del av myndighetsutövning, planering, utredning och bedömning sker.

11.3.2 Personalen ska medverka till god kvalitet

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 14 kap. 2 § – som anger att var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet – omformuleras så att det i stället anges att personalen ska medverka till att verksamheten är av god kvalitet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag om att personalen ska medverka till att verksamheten är av god kvalitet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att frågan om medverkan i uppföljning av kvalitetsarbetet för såväl konsulentstödda som direktavtalade familjehem utreds vidare.

Utredningen berör kortfattat familjehemmens undantag från skyldigheten att medverka till god kvalitet och hänvisar till förarbeten i Prop. 2009/10:131, där regeringen anser en skyldighet att anmäla missförhållanden inte skulle vara lämplig för enskilda familjer för att det kan utgöra ett ingrepp i det privata familjelivet. Vi anser dock att missförhållanden i de delar av familjehemsuppdraget, som inte direkt hänför sig till det interna familjelivet, utan till det uppdrag familjen fullgör, behöver kunna anmälas och följas upp.

12. Uppföljning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens uppfattning om att uppföljning av verksamhet och insatser inom socialtjänsten idag inte fungerar tillfredsställande. De förslag utredaren lägger fram om att utöka personnummerbaserad statistik i uppföljningssyfte, är ett välkommet steg på vägen och en förutsättning för stärkt kvalitet i socialtjänsten. Vi delar utredningens bedömning att uppföljning av beslut inom socialtjänsten behöver genomföras systematiskt och bygga på information från såväl den som genomför insatser som den enskilde mottagaren.

12.3.3 Krav på uppföljning införs

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 3 § tredje stycket socialtjänstlagen om att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och erinrar samtidigt om att uppföljning av individärenden och uppföljning av hela verksamheter är funktionellt sammanlänkade och ömsesidigt beroende.

12.3.4 Nationellt stöd till uppföljning

Utredningens förslag: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att lämna förslag till hur stödet till systematisk uppföljning inom socialtjänsten kan utvecklas. Detta som en del i arbetet med att säkerställa och utveckla kvaliteten i verksamheten. Förslaget bör tas fram i nära samarbete med kommunernas regionala samverkans- och stödstrukturer och Sveriges Kommuner och Regioner.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag om att regeringen skyndsamt bör ge lämplig myndighet uppdrag att föreslå hur stöd till systematisk uppföljning kan utvecklas.

13. Bemötande

13.2.5 Det införs krav på ett respektfullt bemötande

Utredningens förslag: Enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Vi välkomnar att förtydligande av att ett respektfullt anpassat bemötande är ett krav för hela socialtjänsten och även i de insatser som inte är myndighetsutövning. I detta arbete betonar vi vikten av ett nära samarbete med brukarorganisationer för att utveckla en god praxis och fastställa normer i allmänna råd.

14. En kunskapsbaserad socialtjänst

14.3.1 Krav på vetenskap och beprövad erfarenhet

Utredningens bedömning: Den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas. I syfte att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för en sådan utveckling bör det i socialtjänstlagen införas krav på att socialtjänsten ska bygga sin verksamhet på bästa tillgängliga kunskap.

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen om att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag men vill poängtera behovet av att det läggs fram en strategi samt tillförs medel och stöd till kommunerna för att få till stånd den utveckling som behövs.

Socialtjänsten har redan tidigare haft förväntningar på sig att arbeta med en evidensbaserad praktik och att detta förslag tillförs lagen kommer inte att göra tillräckligt stor skillnad. Vi delar inte utredningens bedömning att tillgång till kvalitetssäkrad kunskap i dagsläget är tillräcklig för att kommunerna ska kunna efterleva den nya bestämmelsen utan vill uppmuntra satsningar på fortsatt kunskapsutveckling, både vad gäller vetenskap och beprövad erfarenhet.

14.3.2 Kommunernas behov av stöd

Utredningens bedömning: Anpassning av kunskapsstöd ryms inom ramen för de kunskapsstyrande myndigheternas ordinarie utvecklingsarbeten.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning men vill påtala att det idag finns stora brister i landet när det gäller att sprida, implementera och upprätthålla metoder och förvärvad kunskap.

Många goda initiativ görs men då inte kunskapsstyrande myndigheter tar ansvar för, och inte heller andra organisationer får ett nationellt ansvar för till exempel olika metoder så faller inte sällan det arbete som gjorts, och arbetssätt med gott stöd i forskningen används inte i kommunerna. Stiftelsen Allmänna Barnhuset efterlyser att ett nationellt ansvar för detta läggs på en eller flera aktörer eller myndigheter, där även innehåll i högskoleutbildningar och växelverkan mellan praktik och vidareutbildningar ingår.

14.3.3 Den regionala nivån behöver stärkas

Utredningens bedömning: En fungerande kunskapsstyrning är en förutsättning för god kvalitet och för att utveckla och upprätthålla en kunskapsbaserad socialtjänst. En fungerande och effektiv kunskapsstyrning fordrar samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten.

Utredningens förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning och tillstyrker förslaget.

En regional samordning är i många fall nödvändig för att driva kunskapsstyrning samt utvecklings- och kvalitetsarbete i landet. Här kan erfarenheter från Hälso- och sjukvårdens samarbete med SKR med fördel tillvaratas.

14.4.6 Behov av översyn

Utredningens förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och efterfrågar en skyndsamt utredning.

Sverige särskiljer sig internationellt genom att beslut med stor påverkan på individen fattas av folkvalda. Det är viktigt att personer med rätt kompetens fattar besluten.

15. Nationell statistik

15.10.4 En ny lag om socialtjänstdataregister

Utredningens bedömning: Den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas. I syfte att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för en sådan utveckling bör den nationella officiella statistiken inom socialtjänsten stärkas och utökas. Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik bör därför utökas.

En reglering av en utökad nationell statistik inom socialtjänstens område är godtagbar för vårt samhälle och proportionerlig i förhållande till det ingrepp i skyddet för den personliga integriteten som det innebär.

Utredningens förslag: Det införs en ny lag om socialtjänstdataregister.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Vi delar utredningens bedömning om att en nationell personnummerbaserad statistik är nödvändig för att stärka möjligheter till uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring i socialtjänsten, och tillstyrker att personuppgifter ska få behandlas för framställning av ändamålsenlig statistik i enlighet med förslaget.

15.10.6 Ändamålet med behandlingen av personuppgifter

Utredningens förslag: Personuppgifter i ett socialtjänstdataregister ska få behandlas för framställning av statistik.

Personuppgifter som behandlas för framställning av statistik ska också få behandlas för ändamålen:

1. uppföljning och utvärdering,
2. forskning inom socialtjänsten och sådan verksamhet som bedrivs med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, och
3. utlämnande till den som ska använda uppgifterna för de ändamål som anges i punkt 1 och 2 eller för framställning av statistik.

Personuppgifter i socialtjänstdataregister ska inte få behandlas för några andra än de ändamål som nämns ovan.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

15.10.7 Personuppgifter som får behandlas

Utredningens förslag: För framställning av statistik ska följande kategorier av uppgifter få behandlas om det behövs för ändamålet och om det inte är tillräckligt att använda kodade personuppgifter eller uppgifter som inte kan hänföras till enskilda fysiska personer:

1. den registrerades personnummer eller samordningsnummer,
2. kön,
3. folkbokföringsort,
4. födelseort,
5. insats,
6. mål, måluppfyllelse och aktiviteter,
7. orsak eller behov,
8. anmälan, ansökan eller information på annat sätt,
9. resultat av insats,
10. vårdnadshavare inom familje- och individomsorg, och
11. närstående inom missbruks- och beroendevård.

Uppgift om närstående inom missbruks- och beroendevården får inte innehålla uppgift som genom namn, annan identitetsbeteckning eller liknande förhållande är direkt hänförlig till den enskilde.

Känsliga personuppgifter ska få behandlas med stöd av artikel 9.2 j i EU:s dataskyddsförordning under förutsättning att det är nödvändigt för framställning av statistik.

Uppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden ska endast få behandlas om det är nödvändigt för framställning av statistik.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår även att person- och organisationsnummerbaserade uppgifter om familjehem, hem för vård och boende eller stödboende samt SIS ungdomshem ska kunna registreras i ett socialtjänstdataregister, för att systematiskt kunna analysera faktorer och utfall som är relaterade till den som utför insatser främst inom heldygnsvården.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår även tillägget ”närstående till deltagare i icke behovsprövad insats som berör våld i nära relationer”. Sådana uppgifter är angelägna för framställning av statistik med de ändamål som beskrivs i 15.10.6 för exempelvis barn till deltagare i föräldragrupper eller stödgrupper med syfte att förebygga våld i familjer, som med utredningens förslag kan komma att erbjudas som icke behovsprövade insatser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens författningsförslag till socialtjänstlag 15 kap. 2 § om att socialnämnden ska lämna ut personuppgifter till Socialstyrelsen för angelägna statistiska ändamål.

15.10.8 Uppgiftsskyldighet

Utredningens förslag: Socialstyrelsen ska för framställning av statistik få hämta personuppgifter till register genom samkörning.

Den som bedriver verksamhet inom socialtjänsten eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska lämna uppgifter till socialtjänstdataregister för framställning av statistik.

Som sökbegrepp i ett socialtjänstdataregister ska få användas uppgifter om den registrerades personnummer eller samordningsnummer, kön, folkbokföringsort, födelseort, insats, mål, måluppfyllelse och aktiviteter, orsak eller behov, anmälan, ansökan eller information på annat sätt, resultat av insats, vårdnadshavare inom familje- och individomsorg, och närstående inom missbruks- och beroendevård.

Endast den som är personuppgiftsansvarig ska få ha elektronisk åtkomst till uppgifter i ett socialtjänstdataregister.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker att Socialstyrelsen ska få komplettera personuppgifter genom samkörning med andra personnummerbaserade register, samt att uppgiftsskyldigheten för såväl socialnämnder som enskilda som utför uppdrag åt socialnämnder eller till enskilda med stöd av socialtjänstlagen, ska regleras i lag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår även att som sökbegrepp i ett socialtjänstregister kunna använda personnummer för familjehemsförälder eller organisationsnummer för hem för vård och boende eller stödboende samt för SIS ungdomshem. I analogi med förslaget angående vilka uppgifter som ett socialtjänstdataregister ska kunna innehålla, föreslår vi att personuppgifter om närstående till deltagare i icke behovsprövade insatser som rör våld i nära relation ska kunna användas som sökbegrepp.

15.10.10 Bemyndiganden

Utredningens förslag: Regeringen ska få meddela föreskrifter om

1. andra myndigheter som får föra socialtjänstdataregister enligt denna lag,
2. begränsning av de i lagen angivna ändamålen,
3. förtydligande och begränsningar av de uppgifterna om den registrerades personnummer eller samordningsnummer, kön, folkbokföringsort, födelseort, insats, mål, måluppfyllelse och aktiviteter, orsak eller behov, anmälan, ansökan eller information på annat sätt, resultat av insats, vårdnadshavare inom familje- och individomsorg, och närstående inom missbruks och beroendevård, som ett socialtjänstdataregister får innehålla.
4. begränsningar av samkörning,
5. uppgiftsskyldighet, och
6. begränsningar i rätten att bevara uppgifter.

Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ta fram ett underlag till förordning om socialtjänstdataregister.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att vilka uppgifter som registret ska innehålla ska styras genom hänvisning till en grundlista med de kategorier som återfinns i den föreslagna lagen om socialtjänstdataregister och att Regeringen genom föreskrifter ska kunna lägga till uppgifter som bedöms vara av värde för fortsatt kvalitets- och kunskapsutveckling. Det är angeläget att säkerställa ett kontinuerligt registerunderlag som inte reduceras över tid.

16. Enskilda insatser

Stiftelsen Allmänna Barnhuset efterlyser en ambitionshöjning vad gäller att tillförsäkra barn och föräldrar goda levnadsförhållanden och likvärdigt stöd över landet, se våra inledande generella synpunkter på utredningen.

16.4.2 Ett mer ändamålsenligt begrepp än skälig levnadsnivå

Utredningens bedömning: Vid bistånd för livsföringen är ”levnadsförhållanden” ett mer ändamålsenligt begrepp än ”levnadsnivå”. Levnadsförhållanden syftar på sådana förhållanden som är viktiga för den enskildes sammantagna livssituation i stället för en viss nivå som kan mätas och jämföras. Därmed tydliggörs vikten av att biståndet ges utifrån individuella behov och inte utifrån uppfattningar om generella behov hos personer i olika grupper.

Bistånd för livsföringen borde, enligt utredningen, tillförsäkra den enskilde goda levnadsförhållanden. Med hänsyn till direktiven kan utredningen dock inte föreslå en sådan ändring. Genom att behålla ordet ”skälig” i bestämmelsen om bistånd för livsföringen blir det också tydligt att kommunerna också fortsättningsvis ska kunna väga samman olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål.

Utredningens förslag: Begreppet ”skäliga levnadsförhållanden” ska ersätta ”skälig levnadsnivå” i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar inte utredningens bedömning att ”skäliga levnadsförhållanden” är ett ändamålsenligt begrepp. Stiftelsen Allmänna Barnhuset kan vitsorda att ”levnadsförhållanden” ersätter nuvarande ”levnadsnivå”, men då i anslutning till ”goda”. Begreppet ”skälig” bör enligt Stiftelsen Allmänna Barnhuset utgå ur förslaget.

Begreppet ”skälig levnadsnivå” och hur det tolkas olika inom ramen för det kommunala självstyret är ett område som utredningen uppehåller sig vid. Det finns viss rättspraxis, men den ger inte tillräcklig likvärdighet över landet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset värnar barns rätt och utgår i detta från barnkonventionen och hur Barnrättskommittén bedömer att staten lever upp till den. Barnrättskommittén har tidigare kritiserat Sverige för den ojämlikhet i stöd och levnadsvillkor som barn i olika delar av landet får och mot bakgrund av detta avstyrker vi utredningens förslag. Vi delar den ambition som kommer till uttryck i utredarens bedömning i avsnitt 16.4.2, samt på sidorna 665–666.

17. Insatser utan behovsprövning

17.3.1 Regelverket behöver bli mer flexibelt

Utredningens bedömning: Regelverket för att tillhandahålla insatser till enskilda behöver vara flexibelt och lämna utrymme för socialnämnden att i större utsträckning än i dag anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov. Möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning bör därför tydliggöras och utvidgas. På så sätt kan enskildas delaktighet och självbestämmande öka såväl som det förebyggande arbetet kan stärkas. Vidare skapas bättre förutsättningar för effektiv resursanvändning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset efterlyser en ordentlig uppföljning av vad denna förändring kan komma att innebära, vilka insatser som kommer att erbjudas, vad som fungerar och ger effekt, och konsekvenserna för utsatta barn och unga.

17.3.2 Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag men föreslår att denna förändring följs upp nogsamt.

Att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning kan öka kommunernas möjligheter att ge stöd till utsatta barn och deras familjer, men det krävs ett förbättringsarbete avseende vilka insatser som har effekt och eventuellt ska utgöra ett obligatoriskt utbud. Konsekvenserna av förändringen behöver också följas upp för att säkra att utbudet av insatser motsvarar behoven hos och är tillgängligt för dem med störst behov samt att det inte tar resurser från de behovsprövade insatserna.

17.3.3 Vilka insatser ska kunna tillhandahållas?

Utredningens förslag: Följande insatser får inte tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning:

1. kontaktperson, kontaktfamilj eller kvalificerad kontaktperson,
2. vård i familjehem,
3. vård i sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
4. vård av barn i jourhem, stödboende eller andra hem för vård eller boende än sådana som avses i 3,
5. stadigvarande plats i sådant boende som avses i 8 kap. 4 eller 7 §, eller
6. ekonomisk hjälp.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

17.3.4 Insatser utan behovsprövning till barn som har fyllt 15 år

Utredningens förslag: Socialnämnden får, även utan vårdnadshavarens samtycke, tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning till barn som fyllt 15 år.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och ser det som en välkommen förstärkning av barns rättigheter, men vill erinra om att denna bestämmelse bör användas med viss försiktighet då föräldrarnas medverkan vid insatser är till hjälp för de flesta barn.

17.3.5 Informationsskyldighet

Utredningens förslag: Den som genomför insatser utan föregående individuell behovsprövning ska informera om möjligheten att ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen. Informationen ska lämnas till enskilda som vänder sig till verksamheten. Den ska lämnas på lämpligt sätt och i lämplig utsträckning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

17.4.3 Uppkommer myndighetsutövning vid tillämpning av utredningens förslag?

Utredningens bedömning: Att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning utgör inte myndighetsutövning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

17.5.1 Krav på dokumentation

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 5 § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av insatser ska dokumenteras. Det införs en ny bestämmelse som anger att skyldigheten att dokumentera inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid genomförande av rådgivning.

Det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden, om det finns särskilda skäl, får bestämma att uppgifter om enskildas personliga förhållanden inte ska dokumenteras vid genomförande av en insats utan föregående individuell behovsprövning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och ser mycket positivt på kraven på dokumentation även för insatser som ges utan behovsprövning. Det är en förutsättning för planering av insatser och kunskapsutveckling.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser behov av att utveckla digitala hjälpmedel för att öka spårbarhet och säkerhet för den enskilde individen.

17.5.2 Behandling av personuppgifter

Utredningens förslag: Bestämmelsen i 12 § 1 förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten omformuleras till att ange att en kommunal myndighet ska få behandla personuppgifter för handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av insatser enligt socialtjänstlagen och servicetjänster enligt 2 kap. 7 § lagen om vissa kommunala befogenheter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

17.5.3 Kvalitet och uppföljning

Utredningens bedömning: Uppföljning är en förutsättning för att säkerställa att insatser utan föregående individuell behovsprövning är av god kvalitet. Det bör dock inte införas något krav på hur insatserna ska följas upp.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

17.6.6 Ingen konflikt med Sveriges internationella åtaganden

Utredningens bedömning: Utredningens förslag är förenliga med Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN:s konvention om barnets rättigheter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning att förslagen i stort är förenliga med barnkonventionen, men de går inte alltid lika långt som barnkonventionens bestämmelser kräver.

Som exempel kan tas att utredningen föreslår en möjlighet för socialtjänsten att erbjuda insatser utan behovsprövning och vårdnadshavares samtycke till barn över 15 år. Eftersom utredningen inte ställer några krav på socialtjänsten att det ska erbjudas eller vilka insatser som ska omfattas kommer detta lagförslag sannolikt inte att minska den olikhet i tillgång till insatser som finns över landet. Detta är något som barnrättskommittén flera gånger har kritiserat Sverige för.

17.8 Nationell uppföljning och utvärdering

Utredningens bedömning: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp och utvärdera arbetet med den föreslagna bestämmelsen om att insatser får tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

18. Utformning av insatser till enskilda

18.1 Samlade krav på utformning av insatser till enskilda

Utredningens bedömning: Det behöver bli tydligare för enskilda, huvudmän och utförare vilka krav som ska gälla vid insatser till enskilda och vad de kraven innebär vid olika typer av insatser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning.

18.2 Insatser till enskilda ska ge möjligheter till ett självständigt liv

Utredningens bedömning: Alla insatser bör – oavsett om de tillhandahålls efter individuell behovsprövning eller utan föregående individuell behovsprövning – utformas så att de stärker den enskildes möjlighet till ett självständigt liv.

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 4 kap. 1 § fjärde stycket socialtjänstlagen omformuleras till att ange att insatser ska utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag om att insatser till enskilda ska utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset framhåller vikten av att stärka enskildas förmågor gradvis genom att anpassa stödet till individuella förutsättningar som kan variera över tid, vilket är särskilt viktigt för barn och deras utveckling. Målsättningen bör likna den som föreslås i SOU 2018:88, enligt principen ”hjälp till självhjälp”, där mottagares egen kapacitet bevaras och stimuleras. Likaså är ett förebyggande perspektiv intimt sammanflätat med målet om självständighet. Som vi uppfattar detta, handlar det om att ”förebygga framtida stödberoende”, där ett långsiktigt utvecklingsperspektiv är en absolut nödvändighet för ett värdigt liv med välbefinnande och därför med fördel skulle kunna uttryckas i författningsförslaget.

18.3 Insatser som avser personliga behov ska inriktas på ett värdigt liv och välbefinnande

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen utvidgas till att gälla alla enskilda, inte bara äldre. Således ska insatser som syftar till att tillgodose den enskildes personliga behov utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget om att den enskilde, så långt möjligt ska kunna välja när och hur insatser ska ges. Det är en naturlig del i att stärka delaktighet och tillämpa självständighet.

Avseende just delaktighet, självständighet och planering av insatser vill vi framhålla vikten av att huvudmän tar tillvara den välfärdsteknik som finns, men inte tillämpas i tillräcklig omfattning. Ett sådant exempel är digitala verktyg som kan ta tillvara heldygnsvårdade barn och ungas erfarenheter och löpande behov och sammanfatta dem inför uppföljningsmöten.

19 Förtydligt barnrättsperspektiv

19.2.3 Bestämmelsen om barnets bästa anpassas till barnkonventionens lydelse

Utredningens förslag: Bestämmelsen om barnets bästa i nuvarande 1 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen omformuleras till att ange att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Det införs även en kompletterande bestämmelse som anger att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens förslag om att bedömning av barnets bästa ska beaktas i första hand i alla åtgärder som rör barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anför att paragrafen bör åtföljas av en konkret benämning av en metodik, exempelvis barnkonsekvensanalys.

Utredaren gör en åtskillnad i nivån av följsamhet till bedömning av barnets bästa, där det i beslut eller åtgärder om vård och behandlingsinsatser ska barnets bästa *vara avgörande*, medan det i andra åtgärder ska *beaktas*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset menar att den åtskillnaden inte kan motiveras och att barnets bästa i samtliga beslut ska vara avgörande.

19.3.2 Rätten till information förtydligas i socialtjänstlagen

Utredningens förslag: Bestämmelsen om barns rätt till information i nuvarande 11 kap. 10 § första stycket socialtjänstlagen kompletteras med en bestämmelse om att informationen ska anpassas till barnets ålder, mognad och hans eller hennes individuella förutsättningar.

Den som lämnar informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet har förstått informationen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker och välkomnar utredningens förslag.

Det är uppenbart att det finns brister på området och det är viktigt att socialtjänsten får resurser och stöd för att kunna tillhandhålla åldersanpassat material och se till att personal vid behov får kompetensutveckling för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

19.4.1 Om barnet inte vill framföra sina åsikter ska detta respekteras

Utredningens bedömning: Om barnet väljer att inte framföra sina åsikter, ska hans eller hennes vilja i detta avseende respekteras.

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 10 § första stycket tredje meningen socialtjänstlagen – som anger att om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt – ska upphävas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstyrker delvis utredningens förslag.

Som refereras i utredningen så uppdagas det ofta brister när det gäller dokumentation av möjligheten för barnet att framföra sina åsikter. Det är tydligt att det är en betydligt större utmaning att försöka klarlägga barnets åsikt än att avstå från att göra det. Det gäller framförallt när det gäller yngre barn eller barn med särskilda behov. Det är därför en viktig markering att den nuvarande bestämmelsen kvarstår för att säkerställa barnets rätt enligt artikel 12 i barnkonventionen. Formuleringen ”så långt det är möjligt” visar också att det kan finnas omständigheter som gör att det inte är möjligt eller lämpligt att klarlägga barnets åsikt.

För att säkerställa att barnets vilja ska respekteras, kan bestämmelsen i 5 kap. 3 § kompletteras med formuleringen: *Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Om barnet väljer att inte framföra sina åsikter, ska hans eller hennes vilja i detta avseende respekteras.*

19.5.2 Utökad möjlighet för socialtjänsten att samtala med barn utan vårdnadshavarens samtycke

Utredningens förslag: Ett barn ska få höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande inför ett beslut om att inleda eller inte inleda en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Barnets vårdnadshavare ska, om inte särskilda skäl talar mot det, genast underrättas om att barnet har hörts.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill understryka att i en utredning för barns skydd ska inte vårdnadshavarens samtycke anses vara en förutsättning för att erforderliga samtal ska kunna äga rum. Det är även viktigt att ett barn som under en utredning avstått från ett enskilt samtal utan vårdnadshavaren ska kunna erbjudas möjligheten vid ett senare tillfälle.

19.5.3 Stöd för samtal med barn under en förhandsbedömning

Utredningens bedömning: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett stöd för samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke under en förhandsbedömning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning.

I avsnittet i utredningen läggs en stor betoning på de risker och den skada som barnet kan utsättas för om man genomför ett enskilt samtal utan vårdnadshavarens samtycke. Det är viktigt att påpeka att det också finns risk för barn vid uteblivna samtal utan vårdnadshavarens samtycke. Barnet ska skyddas i sitt deltagande och inte från det. Barnets rätt att komma till tals behöver stärkas och socialtjänstens förutsättningar att utföra sitt uppdrag att skydda och stödja barn som far illa eller riskerar att fara illa, behöver förbättras.

19.7.4 Placerade barn ska ges möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående

Utredningens bedömning: Det är viktigt att socialtjänsten arbetar för att det placerade barnet ges möjlighet till kontakt med föräldrar och syskon.

Utredningens förslag: Socialnämnden ska, i fråga om barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende eller hem för vård eller boende, arbeta för att de ges möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående. Socialnämnden ska, i fråga om barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende, särskilt uppmärksamma barnets eller den unges relationer till föräldrar, syskon och andra närstående.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens förslag. Vi förordar att socialnämnden ska arbeta för att värna placerade barns rättighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående samt särskilt uppmärksamma relationerna till dessa utifrån barnkonventionens princip om varje barns bästa. Vi vill understryka att socialtjänsten behöver arbeta aktivt med detta. Det är även viktigt, som betonas i utredningen, att barn inte ska tvingas eller utsättas för påtryckningar att träffa sina syskon eller föräldrar.

19.8.2 Tiden för uppföljning förlängs

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 4 c § socialtjänstlagen ändras så att uppföljning av ett barns situation – när en utredning som gäller barnets behov av stöd eller skydd avslutats utan beslut om insats – i stället för efter två månader ska avslutas senast sex månader från det att utredningen har avslutats. Motsvarande ska gälla vid uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört. Uppföljning av barnets situation ska då avslutas senast sex månader efter det att placeringen har upphört.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstyrker utredningens författningsförslag i 21 kap. 3 § om tidsgräns sex månader för avslutande av uppföljning enligt 1 och 2 §§.

Vår uppfattning är att sex månader är en för kort tid för att uppfatta missförhållanden som tar längre tid att upptäcka. Exempelvis omsorgssvikt, där symptom hos barnet kan dyka upp mer än sex månader efter att omsorgssvikten har startat, eller att barnet först efter mer än ett halvår väljer att berätta om missförhållanden. Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår istället 12 månader som en ytterst viktig tidsgräns i den fortsatta beredningen av utredningen.

Angående tredje stycket i utredningens författningsförslag i 21 kap. 3 § om att underrätta barn över 15 och vårdnadshavare om att inleda eller avsluta uppföljning, anser Stiftelsen Allmänna Barnhuset det som skäligt att information ges om att en uppföljning kan ske löpande och utan förvarning under 12 månader när en utredning eller en vårdinsats avslutats. Barn och föräldrar ska också få information om uppföljningen när den är avslutad och det stöd som erfordras för att förstå dess innebörd.

19.9.2 Frågan om barnombud bör utredas vidare

Utredningens bedömning: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser positivt på förslaget om oberoende barnombud. Frågan om oberoende barnombud är tidigare beredd i LVU-utredningen (SOU 2015:71) och borde därmed kunna beaktas i den fortsatta beredningen och biläggas i proposition utan vidare utredningsbehov.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset beklagar att utredningen valt att inte inkludera barnombud i författningsförslaget. Som utredningen tar upp har flera barnrättsorganisationer och tidigare utredningar pekat på behovet av att barn ges möjlighet att ha ett oberoende barnombud som stöd vid sin kontakt med socialtjänsten. Att det saknas utvärderingar på nationell nivå av barnombud och liknande verksamheter kan inte vara ett argument för att barn som är i behov därav inte får stöd i sin kontakt med socialtjänsten. Barn som har kontakt med socialtjänsten saknar ofta stöd från sin familj och behöver därför hjälp att tillvarata sina rättigheter. Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill understryka vikten av att frågan om barnombud prioriteras.

19.10.4 Gallringen av barnakter och tiden för sekretess bör ses över

Utredningens förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över bestämmelserna om gallring, i fråga om barnakter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över bestämmelser om gallring av barnakter och tid för sekretess.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att gallring av barnakter inte får ske förrän individen som akten avser fyller tjugofem år. Detta för att möjliggöra för individen själv att som ung vuxen ta del av beslut som fattats under ens barndom samt för att kunna grunda bedömningar på tidigare dokumenterade fakta och därmed stärka kvaliteten i socialtjänstens verksamhet. I denna fråga ställer vi oss bakom bedömningen och de hänvisningar till barnkonventionens artiklar 7 och 8 som barnrättsorganisationen Maskrosbarn gör.

21. Samverkan mellan kommuner

21.3.1 Upplysningsbestämmelse om avtalssamverkan

Utredningens förslag: Det inför en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som anger att bestämmelser om att en kommun får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region (avtalssamverkan) finns i 9 kap. 37 § kommunallagen.

Utredningens bedömning: Möjligheten och förutsättningarna för kommuner att samarbeta och samverka har stärkts genom regleringen i 9 kap. 37 § kommunallagen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis förslaget. Det är bra att i socialtjänstlagen upplysa om den stärkta möjligheten till interkommunal samverkan som finns i kommunallagen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att det därutöver ska vara obligatorisk för alla kommuner att ingå i barnahussamverkan, se avsnittet om förslag som Stiftelsen Allmänna Barnhuset saknar i detta remissvar.

22. Ansvarsfördelning

22.1.2 Huvudregeln ändras men vistelsekommunens ansvar kvarstår

Utredningens bedömning: Bestämmelserna i nuvarande 2 a kap. socialtjänstlagen om ansvarsfördelning mellan kommuner utgår från vistelsekommunens ansvar, trots att vistelsekommunens ansvar i praktiken utgör ett undantag. Bestämmelsernas utformning och inbördes ordningsföljd bör ändras för att göra ansvarsfördelningen lättare att förstå.

Utredningens förslag: Den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller annars har sin starkaste anknytning (bosättningskommunen) ska som huvudregel vara ansvarig för insatser enligt socialtjänstlagen.

Om behov av insatser uppkommer under en tillfällig vistelse i en kommun, ansvarar den kommunen (vistelsekommunen) för insatser som behövs i akuta situationer. Vistelsekommunen ansvarar även för andra insatser till den enskilde, om det inte står klart att en annan kommun är ansvarig.

Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 4 § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att en kommun som inlett utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd är skyldig att slutföra denna och fatta beslut i ärendet även om barnet byter kommun. Detsamma gäller om en utredning inletts och ärendet avser vård på grund av missbruk eller beroende. Den nya kommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som kan behövas för att fatta beslut i ärendet. Ansvaret att slutföra en utredning gäller dock inte om den nya kommunen samtycker till att ta över utredningen av ärendet eller om ärendet annars flyttas över.

Begreppet ”vård och andra åtgärder” ersätts av ”fortlöpande eller långvarigt bistånd” i nuvarande 2 a kap. 10 § socialtjänstlagen.

Bestämmelsen i 3 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl. omformuleras till att ange att när Migrationsverket anvisat en kommun ska det anses att barnet har sin starkaste anknytning till den kommunen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning. De ändringar som föreslås underlättar förståelsen av bestämmelserna och lagstiftarens intentioner kring ansvar för att fullfölja utredningar och insatser vid byte av vistelsekommun.

23 Förhållandet mellan socialtjänstlagen och annan lagstiftning

23.1.2 Förhållandet mellan socialtjänstlagen och förvaltningslagen tydliggörs

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som anger att bestämmelser om handläggning av ärenden finns i förvaltningslagen. Det förtydligas att socialnämnden, vid handläggning av sådana ärenden där besluten kan laglighetsprövas genom att överklaga enligt 13 kap. kommunallagen, ska tillämpa bestämmelserna om remiss i förvaltningslagen. Vid handläggning av sådana ärenden som rör enskilda och där besluten kan laglighetsprövas genom att överklaga enligt 13 kap. kommunallagen ska socialnämnden tillämpa följande bestämmelser i förvaltningslagen:

- 10 § om partsinsyn,
- 11 och 12 §§ om åtgärder om handläggningen försenas,
- 23 § om utredningsansvaret,
- 24 § om när man får lämna uppgifter muntligt,
- 25 § om kommunikation,
- 31 § om dokumentation av beslut,
- 32 § om motivering av beslut,
- 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till, och
- 36 § om rättelse av skrivfel och liknande.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

23.1.4 Företräde inför socialnämnden

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 9 § socialtjänstlagen omformuleras till att ange att den som enligt 25 § förvaltningslagen ska underrättas och ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som rör enskild har rätt att få företräde inför socialnämnden, om inte särskilda skäl föranleder annat. Den som ges tillfälle att yttra sig ska underrättas om sin rätt att få företräde inför nämnden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

23.1.5 Ändring av gynnande beslut

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som anger att socialnämnden, utöver vad som följer av 37 § andra stycket förvaltningslagen, får ändra ett beslut om fortlöpande insatser vid väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den enskilde.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och välkomnar ett förtydligande av bestämmelserna.

23.2.4 Utvidgad rätt för socialnämnden att delegera beslutanderätt

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som förtydligar att den lagens delegationsbestämmelser har företräde framför delegationsbestämmelserna i kommunallagen. Det införs en uttrycklig rätt för socialnämnden att till utskott delegera beslutanderätt i sådana ärendetyper som räknas upp i nuvarande 10 kap. 4 § socialtjänstlagen.

Bestämmelsen i nuvarande 10 kap. 5 § sjätte strecksatsen socialtjänstlagen ändras på så sätt att delegation får ske endast till utskott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och välkomnar ett förtydligande av bestämmelserna.

23.2.5 Beslut om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska kunna delegeras

Utredningens förslag: Möjligheten att delegera beslutanderätt till utskott utvidgas till att även omfatta ärenden som rör umgängesbegränsning eller hemlighållande av vistelseort enligt 14 § andra stycket och 31 § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och välkomnar ett förtydligande av bestämmelserna.

23.2.6 Möjligheten att delegera beslut om ansökan om fortsatt omhändertagande för tillfällig vård förtydligas

Utredningen bedömning: Det behöver förtydligas att beslutanderätt i fråga om ansökan om fortsatt omhändertagande för tillfällig vård enligt 9 a § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga kan delegeras till utskott.

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i nuvarande 10 kap. 4 § socialtjänstlagen som anger att socialnämnden får uppdra åt ett utskott att besluta på nämndens vägnar i ärenden som gäller ansökan om fortsatt omhändertagande enligt 9 a § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag och välkomnar ett förtydligande av bestämmelserna.

23.2.7 Inget behov av att delegera ärenden om upphörande av medgivande till internationella adoptioner

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 10 kap. 4 § socialtjänstlagen som hänvisar till 6 kap. 12 a § socialtjänstlagen – där det anges att ett medgivande enligt 6 kap. 12 § socialtjänstlagen upphör att gälla om inte barnet tagits emot i sökandens vård inom tre år från det att medgivandet lämnats – upphävs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

24. Handläggning och dokumentation

24.7.3 Uppdrag till Socialstyrelsen

Utredningens bedömning: Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över myndighetens föreskrifter om handläggning och dokumentation samt den handbok om handläggning och dokumentation som myndigheten ger ut. Socialstyrelsen bör säkerställa att föreskrifter och systematiska bedömningsinstrument samordnas på så sätt att en rättssäker och effektiv handläggning och dokumentation uppnås.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

25. Andra ändringar

25.1.4 Ny upplysningsbestämmelse om offentlighets- och sekretesslagen

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som upplyser om att det i offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om tystnadsplikt i det allmänna verksamheten och om förbud att lämna ut allmänna handlingar. Där finns även sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess.

Följande bestämmelser i nuvarande socialtjänstlag upphävs:

- 12 kap. 10 § första och andra stycket som anger att det av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet. Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjugooett år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.
- 15 kap. 3 § som anger att offentlighets- och sekretesslagen gäller i det allmänna verksamheten.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

25. Andra ändringar

25.1.1 Definition av begreppet barn

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 1 kap. 2 § tredje stycket socialtjänstlagen – som anger att med barn avses varje människa under 18 år – upphävs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

Det torde inte finnas någon risk för missförstånd om vilken åldersgräns som gäller då barnkonventionen sedan den 1 januari 2020 är svensk lag. Som utredningen anför innebär det att begreppet barn i svensk rätt avser varje människa under 18 år.

25.1.2 Hur socialtjänsten bör tillhandahålla sociala tjänster

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 6 § andra stycket socialtjänstlagen – som anger att nämnden bör tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, social jour eller annan därmed jämförlig verksamhet – upphävs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

25.1.3 Uppsökande verksamhet

Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 6 § första stycket socialtjänstlagen – som anger att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område – upphävs.

Bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 8 § första stycket socialtjänstlagen – som anger att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden – upphävs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

25.1.4 Ny upplysningsbestämmelse om offentlighets- och sekretesslagen

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som upplyser om att det i offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om tystnadsplikt i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar. Där finns även sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens förslag.

Föredragande i ärendet har varit Bengt Söderström, Marianne Gabrielsson, Rikard Tordön, Sofia Lager Millton och Åsa Lundström Mattsson.

2021-01-29

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Anne Marie Brodén
Ordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare